

YAKIN DÖNEM KIRKLARELİ TARİHİNDE İKİ YAPRAK: TRAKYA'DA YENİ İŞIK GAZETESİ VE İZMİR SUİKASTINI TEL'İN MİTINGİ

V. Türkân DOĞRUÖZ*

GİRİŞ

Kırklareli, sınır kasabası olması nedeni ile Balkan Savaşları'nda Bulgarlar, Millî Mücadele döneminde de Yunanlılar tarafından işgal edildi. 1912'den 1922'ye uzanan on yıllık süre içinde işgallere, göçlere, direnişlere ve bir de antlaşmaya sahne oldu. 30 Ekim 1912'de Kırklareli'ne giren Bulgarlar, 8 Temmuz 1923'e kadar burada kaldılar. Millî Mücadele yıllarına kadar yeni bir siyasi sorunla karşılaşmayan Kırklareli, 25 Temmuz 1920'de Yunanlılar tarafından işgal edildi. İşgaller nedeni ile gelişemeyen ve çok zor günler geçiren Kırklarelililer, 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ile rahat bir nefes alabildiler. 15 Ekim 1922 gecesi yürürlüğe giren Mudanya Mütarekesi ile Yunanlıların boşaltmaya başladığı Kırklareli'ni Fransızlar teslim aldılar. 10 Kasım 1922'de Kırklareli Türk yönetimine geçti. 20 Aralık 1924'e kadar ilin "Kırkkilise" olan adı "Kırklareli"ne çevrilerek il merkezi durumuna getirildi¹.

Cumhuriyetin ilânı ile gelişmeye başlayan Kırklareli'nde okullar açıldı, fabrika temelleri atıldı. Kırklareli'nde yapılan bu yenilikler içinde en önemlilerinden biri yerel gazetelerin çıkarılmasıdır. Bu gazetelerin çıkarılmasının amacı, Cumhuriyet idaresinin verdiği haklar bildirilerek, halkın ildeki ve Türkiye'deki eğitim, sağlık, ekonomi konularında bilgilendirilmesini sağlamaktır.

* Trakya Üniversitesi, Kırklareli M.Y.O., Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Okutmanı.

¹ *Düstur*, Üçüncü Tertip, c.6, Başvekâlet Matbaası, Ankara 1934, s.49.

TRAKYA'DA YENİ IŞIK GAZETESİ

1926 yılına gelindiğinde Kırklareli'nde iki yerel gazete çıkıyordu. Bunlar *Trakya'da Yeni Işık* ve *Kırklareli*² gazeteleridir. *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi 1926 yılında kurulmuş ve yayına başlamıştır. İmtiyaz sahibi ve sorumlu müdürü Süleyman Şevket Bey'dir³.

Çalışmanın konusu olan *Trakya'da Yeni Işık* gazetesinin bu güne kadar sadece dört sayısına ulaşılmıştır. Bulunan sayılar 1926 yılı 1,12,18,24. sayılardır. 18. sayı Ankara Milli Kütüphane mikrofilm arşivi B130'da, 1,12,24. sayılar ise Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kütüphanesinde bulunmaktadır⁴.

Cumhuriyetin ilk yıllarında basılmış ve bugüne kadar incelenmemiş olan bu gazeteyi, Kırklareli tarihine ışık tutması açısından bulabildiğim sayıları ile tanıtmayı amaçladım. Gazete tüm makaleleri ile incelenmiş, önem kazanan bir makale de ekte verilmiştir.

1 Ocak 1926'da ilk sayısını çıkaran *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi Cumhuriyetçi, Türkçü ve halkçı bir gazetedir⁵. Gazetenin bu özellikleri ve amacı, Tefvik Tanyolaç'ın ilk sayıda yer alan "Kendimizi Bilelim" başlıklı makalesinde ifade edilmiştir. Gazetenin birinci sayısına ulaşılması bir şans olmuştur. Osmanlıca olarak çıkan *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi küçük boyda sekiz sahifeden oluşmaktadır. Her sahifesinde dörder sütun bulunan gazetenin sağ üst köşesinde *Trakya'da Yeni Işık* başlığı büyük harf olarak yazılmıştır. Başlığın hemen altında baş yazarı Tefvikoğullarından Tefvik Abdurrahman Bey'in ismi yer alır⁶. Gazetenin sol üst köşesindeki bilgilere göre de gazetenin idare merkezi (idare evi) Kırklarelin'de belediye binası (bugün Kırklareli Müzesidir) karşısındadır. "Yıllık abone bedeli yüz kuruş olup şimdilik haftada bir çıkar" notunun yanında "gazete ile işi olanlar idare evimize yazı gönderirler veya kendileri buyururlar" yazısı yer almaktadır.

Gazetenin imtiyaz sahibi, Kırklareli Belediye Reisi, Dingiloğulları'ndan Süleyman Şevket Bey'dir⁷. Gerek Şevket Bey gerekse Tefvik Bey Milli

² 1925 Yılında yayına başlamış olup sorumlu müdürü Nüzhet Bey'dir.

³ 1926-1927 Devlet Sâl-nâmesi, Matbaa Müdüriyet-i Umumiyesi Neşriyatından 2, Basım yeri ve yılı bilinmiyor, s. 976.

⁴ Eski Harfli Süreli Yayınlar Kataloğu, c.1, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 1987, s. 268.

⁵ 1926-1927 Devlet Sâl-nâmesi, s. 976.

⁶ Tefvik Abdurrahman Tanyolaç'ın biyografisi Ek (2)'de verilmiştir.

⁷ S. Şevket Dingiloğlu (1886-1947), bu makalenin yazarının baba tarafından dedesi olup, biyografisi Ek (1)'de verilmiştir.

Mücadele'yi bizzat yaşamış kişiler olarak *Trakya'da Yeni Işık* gazetesini çıkararak Kırklareli halkına Cumhuriyetin ışığını getirmeyi amaçlamışlardır.

Trakya'da Yeni Işık'ın ilk sayıları Edirne-Paşaeli matbaasında, daha sonra da Kırklareli vilâyet basımevinde yayımlanmıştır⁸. Edirne'de yayımlandığı dönemde çıkan gazeteler hemen Kırklareli'ne getirilir ve dağıtılırdı. Gazete, Kırklareli ve çevresindeki haberleri halka ilk elden ulaştırmasının yanı sıra, şiir, öykü, tiyatro dizilerine, spor haberlerine ve çiftçileri ilgilendiren araştırma yazılarına da yer vererek halkın sıkıntılarını ortak olmaya ve çözüm aramaya çalışmıştır. Hemen hemen her sayıda yer alan işgal dönemine ait kahramanlık ve doğa şiirleri dikkat çekecek niteliktedir. Ayrıca Vilâyet Haberleri, Trakya Havadisleri köşeleri ve ilânlar bölümleri bize o dönemin Kırklareli yaşantısı hakkında ilginç bilgiler vermektedir. Zaman zaman İstanbul gazetelerinden ve özellikle *Vakit* gazetesinden alıntılar da önemli yer tutmaktadır.

Bu genel bilgilerden sonra gazetenin içeriği ve yapısı üzerinde durmak yerinde olacaktır. Kırklareli'nin düşman işgalinden kurtuluşunun üzerinden dört yıl geçmesine rağmen çekilen ıstırapların ve acıların izleri, gazetede yer alan yazılarda ve şiirlerde açıkça görülmektedir. Nitekim gazetenin baş yazarı Tefik Abdurrahman Tanyolaç'ın ilk sayıda yer alan "Kendimizi Bilelim" başlıklı yazısı buna en güzel örnek teşkil etmektedir. Yazıda Millî Mücadele günlerinden yaşanan acılar ve Cumhuriyete ulaşmamız anlatılarak Cumhuriyetin getirdiği yenilikler, âş'ar vergisinin kaldırılmasının önemi ve gazetenin amacı şöyle belirtilmiştir⁹.

" Cumhuriyetimizin başımızdan kaldırdığı âş'ar belâsından kurtulduk. Artık Cumhuriyet güneşinin altında hür ve müstakil olarak yaşıyoruz. Türk; kendi yağı ile kavrulacak, Türkün bahtiyarlığı yolunda gülecek, Türklük için yaşayacak ve Türklüğün yaşaması yolunda çalışacaktır. İşte "Trakya'da Yeni Işık"ın tuttuğu yol da bu Cumhuriyet yoludur."

Aynı sayıda "Türkiye ve Yahudiler" başlıklı yazı ile Edirne'de yaşayan yahudiler hakkında bilgi verilmekte, "Şeker Fabrikası" başlığı ile de Alpullu Şeker Fabrikası'nın temel atma töreninde duyulan sevinç ve memnuniyet anlatılarak fabrika hakkında bilgi verilmektedir. Yazı aynen aşağıdaki gibidir:

⁸ *Trakya'da Yeni Işık*, sayı 18, 23 Temmuz 1926, Bkz. Ek (3).

⁹ *Trakya'da Yeni Işık*, sayı 1, 1 Ocak 1926, s. 8.

“Alpullu Şeker Fabrikası'nın temel atılma merasimi Birinci Kanun 23 Salı günü tantanalı bir suretle yapılmıştı. Duyduklarımıza göre fabrikanın makineleri bir Alman şirketinden dokuz yüz elli bin liraya satın alınmıştır. Fabrika binaları ile beraber bir milyon otuz bin lira tutacaktır. Şirket, Birinci Kanunun birine kadar yedi bin beş yüz dönüm pancar hazırladığı gibi gerek Sarımsaklı ve gerekse Alpullu civarındaki köylerde pancar satışında ödenmek üzere pancar nadasları yapıyor. Bunlar da sekiz bin dönüm tutuyor. Cem'an on altı bin dönüm nadas hazırlanmıştır. Burgaz, Çorlu, Babaeski, Uzunköprü mıntıklarından da ayrıca mühim miktarda pancar hazırlanmıştır. Birinci Teşrinde fabrikanın işleyeceğine itminan-ı kalb ile bakabiliriz.”

“Vilâyet Haberleri” köşesinde il içindeki olaylara yer verilmektedir. Bu haberlerden ilkinde Kırklareli vilâyeti jandarma kumandanlığına Trakya'da pek çok hizmetlerde bulunmuş olan Binbaşı Faik Bey'in tâyin edildiğini öğreniyoruz.

Aynı köşe'de “Sürek Avı” başlıklı bir haber de yer almaktadır. Kara ikliminin bütün özelliklerinin yaşandığı ve kış mevsiminin çok soğuk geçtiği ilin köylerinde yapılan sürek avında dört domuz ve üç kurdun yakalanması haberi çevre halkının rahatlaması bakımından önemli bir haber niteliği taşımaktadır¹⁰.

“Trakya Havadisleri”nde Gelibolu İdman Yurdu Spor Kulübü'nün Edirne mıntikasına yaptığı müracaatın kabul edildiği yazılmaktadır.

“Gelen Mektuplar” başlığı altındaki bölümde , bir tütün ekicisi tarafından ilin valisine yazılan mektup yer almakta ve çiftçilerin o günlerdeki durumları hakkında bilgi verirken Cumhuriyetin ilk yıllarında demokrasinin yerleştiğinin en güzel örneğini de göstermektedir¹¹.

“ Vali Bey Hazretlerine,

Tüccarlar, tütünlerimizi değeri fiyatına almaktan kaçınıyor, ucuzca almak istiyorlar. Banka para vermiyor. Tütünlerimizi yok pahasına vermek istemeyiz Cumhuriyetimizin sevgili valisinden tütünlerimizin inhisar idaresi tarafından himayetkâr bir suret de mübayaasına delâletinizi dileriz.

*Tütün Ekicilerinden
Ahmet ”*

¹⁰ a.g.g., s. 2.

¹¹ a.g.g., s. 4.

Ayrıca o yıllarda Kırklareli'nde ve çevresinde en çok ekilen ürünlerden biri olan tütünle ilgili olarak da “Tütün Flokseraları” ve “Tütün Flokserasına İlâç” başlıklı yazılar ile tütün ekicilerine yardımcı olunmaya çalışılmıştır¹².

“Şehir İlânları” ve verilen haberler ile Kırklareli çevresinde yaşanan sosyal, ekonomik ve kültürel olaylar günümüze taşınarak şehrin o günlerdeki yerleşimi ve yaşantısı hakkında bize bilgi verilmektedir.

Şehir ilânlarında, Kara Hâfızoğlu Hüseyin'in ticari muamele ve komisyonculuk, Avukat Moiz'in her türlü davaya baktır ve Hafız Halit'in elbise mağazası ilânları yer almaktadır, ki bu son ilânda mağazanın yerinin belirtilmesi önemlidir. Çünkü ilânda arastanın karşısında olduğunu belirtilen şâdurvân bugün yoktur. Bu ilânda “*Şâdurvân karşısında arasta yanındaki elbise mağazasında her mevsime göre elbiseler, şapka ve kasketler gerek modaya uygunlukları ve gerek sağlamlıkları itibarıyla pek büyük rağbet kazanmıştır*” denilmektedir¹³.

Gazetenin en çok dikkat çeken Ankara Milli Kütüphane'de bulunan 23 Temmuz 1926 cuma tarihli 18. sayıdır. Bu sayıda yer alan yazılar, Kırklareli halkının işgal günlerinde yaşadıklarını ve daha sonra Cumhuriyet'e ve Atatürk'e nasıl sahip çıktıklarının en güzel örneklerini vermektedir.

Yazılardan biri, Millî Mücadele döneminde iki yıldan fazla düşman işgali altında kalan Kırklareli'nin işgalinin dördüncü yıldönümünde işgal günlerinin acı izlerini taşıyan Tevfik Bey'in “Yas Günü” başlıklı yazısıdır. Yazıda vatan çocuklarına, Trakya çocuğuna ve Balkan kızına seslenilerek bu günlerin asla unutulmaması isteniyordu.

“Vatan çocukları, 26 Temmuz günü yaklaşıyor, bu cehennemi gecede Avrupa'nın yardımıyla Yunan zindanı nazlı Anadolu topraklarında kuruldu. 23 Temmuzda Trakya'nın çarpan Türk kalbi Yunan çizmeleri altında ezilmeye başladı. Kurtuluş gününe kadar memleketin başına güneş doğmadı. Bunaldığın bu zindanda bir mezara dönen gökyüzünden bir cehennem kapısı açıldı, buradan yalnız kan ve ateş yağdı. Bir millet için esirlikten korkunç bir zülüm var mıdır?

Ey Trakya çocuğu! Ey Balkan kızı! Sen bunun içinde zehir akıta akıta yaşadın. Hayvan gibi su dolaplarına koşuldun. Sokaklarda gezemez oldun,

¹² a.g.g., s. 3.

¹³ a.g.g., s. 8.

çiftin çubuğun soyuldu. Köylerde Yunan jandarmalarına hasta çocuğuna yedirmediğin tavuğunu kestin. Dayak altında derileri parçalanmış, kemikleri kırılmış canlar bıraktın."

Tevfik Bey, sınır boylarında yaşayanların görevlerini anlattığı yazısına bütün dünyaya seslenerek son veriyordu.

"Sınır boylarında yaşıyorsun, sınır boyunda yaşayanların omuzlarında milletin hakkı vardır. Sınır boyunda yaşayanların unutkan olması yüreğinde milletinden başkası için merhamet taşıması en büyük günâhtır. Bu günâhı yapan canıyla, karısıyla, kızıyla, tarlasıyla ve her varlığıyla bunu ödeyemez.

Bütün dünya bilsin ki; Türk bayrağına kavuşan Türk Avrupası'nda bir daha düşman paçavraları dalgalanmayacaktır. Balkanların yüksekleri ufuklarımızın kulakları düşman naralarıyla çınlamayacaktır, sarsılmayacaktır. Belki bir düşman bayrağı yükselebilir, fakat karısından kızanına kadar bütün Türk evlâtları kurtuluş yolunda ölmüş, bir mezarlık mahşeri üzerinde yükselebilir"¹⁴.

"Yetmez mi?" ve "Esir Trakyam" şiirleri de Millî Mücadele günlerinin izlerini taşımaktadır. Aynı sayıda 1926 yılı Haziran ayında Atatürk'e İzmir'de yapılmak istenen suikastin bütün Türkiye'de olduğu gibi Kırklareli'ndeki etkilerini anlatan "Kırklareli'nde Suikast Haberleri Nasıl Karşılandı?" başlıklı yazı yer almaktadır.

İZMİR SUİKASTI

Gazi Mustafa Kemal Paşa, tasarladığı inkılâplara ortam hazırlamak ve halkla temas etmek için 7 Mayıs 1926 Cuma günü akşamı Ankara'dan başlayarak 16 Haziran 1926'da İzmir'de sona erecek olan bir yurt gezisine çıkmıştı.

Eskişehir, Afyon, Konya, Tarsus, Mersin, Silifke, Ceyhan, Adana, Bursa ve Mudanya'da çeşitli inceleme ve temaslarda bulunup 14 Haziran'da Balıkesir'e geldi. Buradan İzmir'e hareket etmek üzere iken İzmir Valisi Kâzım (Dirik) Paşa'dan "*Şahs-ı devletlerine karşı tertip edildiği anlaşılan mel'ûnane*

¹⁴ a.g.g., sayı 18, 23 Temmuz 1926, s. 1,8.

bir suikast teşebbüsü meydana çıkarılmış olduğundan lütfen hareketlerinin tehirini” rica eden bir yıldırım telgraf aldı¹⁵.

Suikastı hazırlayanlar, Terâkki Perver Cumhuriyet Fırkasının ileri gelenlerinden bir kısmı ile eski İttihat ve Terâkki Fırkasına ait bazı kimselerdi. İzmir’de suikastı yapmakla görevli kişiler ise eski Lazistan Mebusu Ziya Hurşit, Laz İsmail, Gürcü Yusuf ve Çopur Hilmi idi. Giritli Şevki de suikastı gerçekleştirecek olanları motor ile İzmir’den Sakız Adası’na kaçırmakla görevlendirilmişti¹⁶.

Suikast planı, Mustafa Kemal’in arabası Ziya Hurşit’in kaldığı Gaffarzade Otelinin yanındaki dar dönemeci geçerken arabanın duraklaması sonucu onu tabanca ile vurmak sureti ile gerçekleşecekti. Fakat Gazi’nin İzmir’e gelişinin ertelenmesi planı bozdu¹⁷.

Suikast girişimi, Mustafa Kemal Paşa’nın İzmir’e geliş tarihindeki bir günlük ertelemeyi olayın önceden haber alındığı şeklinde değerlendiren Giritli Şevki’nin kendisini kurtarmak düşüncesi ile 17 Haziran 1926’da bütün suikast hazırlıklarını İzmir valisine anlatması ile ortaya çıktı¹⁸. Böylece İzmirdekiler başta Vali ve Emniyet Müdürü olmak üzere Gazi’yi karşılama merasimi hazırlıklarını bırakarak suikast teşebbüsünün elebaşılarını tevkif ettiler. Daha sonra da gerek suikastı hazırlayanlar gerekse suikast ile ilgisi bulunanlar İstiklâl Mahkemesinde yargılanarak mahkemece suçları sabit görülenler ölüm ve çeşitli hapis cezalarına çarptırıldılar¹⁹.

Başarıya ulaşamayan bu suikast teşebbüsünden sonra İzmir’e gelen Gazi Mustafa Kemal’in uygun görmesi üzerine suikast girişimi kamu oyuna şu resmi tebliğle açıklandı²⁰:

“Cumhurbaşkanı Hazretlerinin gezileri sırasında, İzmir’de uygulanmak üzere bir suikast düzenlendiği ortaya çıkmıştır. Düzenleyiciler silahları, bombaları ve hazırlıklarıyla, Cumhurbaşkanı Hazretlerinin İzmir’e ulaşmasından bir gün önce tevkif edilmişlerdir. Durum İstiklâl Mahkemesine tevdi edilmiş ve Mahkeme Heyeti davayı yerinde takip ve görüşmek üzere İzmir’e hareket etmiştir.”

¹⁵ Kandemir, *İzmir Suikastinin İç Yüzü*, Ekicigil Tarih Yayını, İstanbul 1955, s. 3,4.

¹⁶ Hamza Eroğlu, *Türk Devrim Tarihi*, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, Ankara 1977, s. 200-201.

¹⁷ Yücel Özkaya, “İzmir Suikastı”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Ankara 1991, s. 68.

¹⁸ Ali İhsan Gencer - Sabahattin Özel, *Türk İnkılap Tarihi*, Der Yayınları, İstanbul 2001, s. 225.

¹⁹ Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam*, c. 3, Yükselen Matbaası, İstanbul 1965, s. 273-274.

²⁰ *Atatürk ve İzmir*, İzmir Gazeteciler Cemiyeti Yayını İzmir 1981, s. 225-228.

Olayın memlekette duyulması ile beraber Mustafa Kemal, 18 Haziran 1926'da Anadolu Ajansı aracılığı ile İzmir'den millete ilk beyannamesini yayınlamıştır. Ona göre bu suikast, kendi şahsından ziyade, Cumhuriyete ve onun dayandığı yüksek prensiplere karşıdır. Bu beyanname:

“Benim nâciz vücudum, bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidâr kalacaktır ve Türk Milleti, emniyet ve saadetini garanti eden prensiplerle medeniyet yolunda tereddütsüz yürüyecektir.” sözleri ile biter²¹.

Mustafa Kemal, böylece en değer verdiği inkılâbın Cumhuriyet olduğunu bir kez daha vurgulamak olanağını bulmuştur. Türk Milleti, Cumhuriyet ve yapılan inkılâplarla uygarlık yolunda bundan sonra durmadan ilerleyebilecektir.

Suikastçilerin yakalanması ve haberin her yerde duyulmaya başlamasıyla özellikle de beyannamenin yayınlanmasından sonra yurdun her tarafında artan galeyan ile Ankara'ya suikastı lânetleyen ve kınayan telgraflar gelmeye başlamıştır. Ayrıca her yerde suikast girişimini lânetleyen mitingler de yapılmıştır.

Bunun üzerine Gazi, 22 Haziran 1926'da Türk halkına yeni bir bildiri yayımlamış ve kendisi lehine yapılan mitingler dolayısıyla şükranlarını sunmuş, olayın adliyeye intikal ettiğini açıklayarak aşırı hareketlerin önünü almak, lehinde büyük gösterilerin olmasını engellemek istemiştir²².

KIRKLARELİ HALKININ ANKARA'YA YOLLADIĞI SUİKASTI KINAYAN TELGRAF METİNLERİ

Millî Mücadele döneminde düşman işgali altında kalmış acılar çekmiş olan bu sınır kasabasında yaşayanlar da Atatürk'e ve Cumhuriyete olan bağlılıklarını Ankara'ya çektikleri telgraflarla anlatmışlardır. Kırklareli halkının duygularını ileten telgraf metinleri aşağıda aynen verilmiştir²³.

“Aziz Gazi'mize yapılmak istenen suikast haberi memleketi nefret ve teessürle sarstı. Valimiz Said Bey ve cemiyetler tarafından teessür telgrafları çekildi. Cumhuriyetin sınır boyunda çarpan kalplerinin tercümanı olan telgrafın sureti budur:

²¹ Şevket Süreyya Aydemir, a.g.e, s. 277.

²² M. Kemal Atatürk, *Söylev ve Demeçleri*, c. 4, Türk Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara 1972, s. 528.

²³ *Trakya'da Yeni Işık*, sayı 18, 23 Temmuz 1926, s. 8.

Büyük Sevgili Gazi'mize,

Hayatımızı temsil eden kıymetli varlığımıza uzanırken kırılan suikast haberi Kırklareli'mizde bir bomba tesiri bıraktı. Teessür ve sevinç ile sınırları gerilmiş halkımızın duygu sesine tercüman olan biz, inkılâbımızın düşmanı olan bu kahpeleri millî asabiyyetimizle tel'in ve boğmak istiyoruz. Sizi başımızda görmekten mütevellid büyük sevincimizi arz ederken millî mihrabımıza uzanan bu kirli ellerin yurdumuza da bir daha uzanmamak üzere tepelenmelerini isteriz. Sine-î vekili Gazimiz geçmiş olsun. Hepimize geçmiş olsun.

Halk Fıkrası ve Belediye Reisi Şevket   *Türk Ocağı Rıza*   *Himaye-i Etfâl Mehmed*   *Muallimler Birliği Kazım*   *Ticaret Odası Hüseyin*

Valimizin çektiği telgraf:

Vatanımız için mahz-ı ni'met olan aziz hayatınıza suikast teşebbüsünün akim kalmasından mütevellit meserretlerimizi arz ve kabullerini tâyin ile te'kid-i sadakat eylerim efendim.

*Vali
Said*

Türk Bulgarlarının çektiği telgraf:

İzmirde zat-ı samiyelerine yapılmak istenen suikast haberi biz Türk Bulgarları teessür ve heyecan ile sarstı. Suikastı yapmak isteyen elleri nefretle tel'in ederken zat-ı samiyelerine ve sevgili Cumhuriyetimize arz-ı sadakatle koca Balkan gibi yaşlı, dinç olmanızı dileriz Paşa Hazretleri .

Kırklareli Türk Bulgar Cemaati Reisi .”

KIRKLARELİ HALKININ İZMİR SUİKASTININ TEL'İN MİTINGİ

Gazetede konunun devamı niteliğinde yer alan “Kırklareli Mitingi” başlıklı yazı, mitingte bizzat bulunmuş olan muhabirin 23 Haziran 1926 günkü *Vakit* gazetesinde yer alan yazısından alınmıştır.

Atatürk'e yapılmak istenen İzmir suikastını kınamak amacı ile yapılan miting bütün Türkiye'de olduğu gibi Trakya'nın küçük bir sınır şehri olan Kırklareli'nde de büyük bir coşku yaratmıştır. 23 Haziran 1926 günü Kırklareli

çarşı içindeki parkta (bugün Şevket Dingiloğlu adı ile anılan parkta) sabah saat dokuzda yüzlerce kişinin katılımı ile başlayan mitingte, Muallimler Birliği Başkanı Kâzım Bey, daha sonra *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi baş yazarı Tefik Abdurrahman Bey, son olarak da Türk Uçağı Reisi Ali Rıza Bey söz alarak alkışlar arasında nutuklarını söylemişlerdir.

Bütün konuşmalarda Atatürk'e yapılmak istenen suikast teşebbüsünün Anadolu'nun zümrütü kabul edilen ve bütün Türklüğün kurtuluşunu gaye bildiği İzmir'de gerçekleştirmek istenmesinin büyük üzüntü yarattığı bildirilmiş ve suikast teşebbüsünde bulunanlar nefretle kınanmıştır. Mitingin sonunda alınan kararlar halka okunarak kabul edilmiştir. Mitingin yapıldığı gün kurban bayramı olması ve halk bandosunun millî marşlar çalması ile de ayrı bir coşku yaşanmıştır²⁴. Gazi, 23 Haziran 1926'da basın mensuplarına verdiği bir beyanname ile Cumhuriyet Halk Fırkası teşkilâtına, üniversitelere, belediyelere, Türk Ocaklarına her tarafta lehine yaptıkları mitingler için teşekkür etmiştir. Verdiği demeçle de suikastin şahsına yönelmiş gibi görünmesine karşın, aslında milletin talihine yönelmiş bir kurşun olduğunu açıklamıştır²⁵.

Eğitim ile ilgili yazıya da bu sayıda rastlıyoruz. "Mekteplerde" başlıklı makalede Edirne Kız Öğretmen Okulunda yıl sonu imtihanlarını derece ile geçen öğrencilerin isimleri verilerek derece alan kız öğrenciler Kırklarelililer adına tebrik edilmektedirler.

SONUÇ

Trakya'da Yeni Işık gazetesi bulabildiğimiz az sayılarına rağmen bize 1926 yılındaki Kırklareli ve yaşantısı hakkında bir ışık tutmaktadır. Çünkü büyük işgallere sahne olan Kırklareli, gerek kaynak azlığı gerekse konuya fazla önem verilmemesinden dolayı pek incelenmemiş bir ilimizdir. Bu yüzden en küçük bir belge bile bizim için önem taşımaktadır.

Sonuç olarak denilebilir ki Cumhuriyet'in ilânından sonra halkın bilinçlenmesinde basının önemli rolü olmuştur. Yerel basında kamu oyunun oluşması bakımından büyük yardım sağlamıştır. İşte *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi de bu görevi üstlenerek Kırklareli basın tarihindeki yerini almıştır. Bu yüzden mütareke, işgal ve Millî Mücadele'ye tanık olanların her türlü anı ve

²⁴ *Trakya'da Yeni Işık*, sayı 18, 23 Temmuz 1926, s. 8, Bkz. Ek (4).

²⁵ Utkan Kocatürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi*, Edebiyat Yayınları, Ankara 1983, s. 458.

yazıları değer taşımaktadır. *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi Millî Mücadele'yi bizzat yaşamış kişilerin duygularını bizlere yansıtarak Cumhuriyet'in, Atatürk'ün ve Türk İnkılâbı'nın anlatılmasına ve yerleşmesine katkıda bulunmuştur.

Gazetede, yerel ve Türkiye gündemi ile ilgili yazıların, çeşitli konularda yazılmış mektupların, araştırma yazılarının yer alması da il hakkında bilgi vermektedir. Bütün bunların ötesinde edebî yazıları, spor haberleri, halkı ilgilendiren ilânları ve o günün zor şartlarındaki çiftçiler için inceleme ve araştırma yazıları gazetenin içeriğini daha da zenginleştirmiştir.

ÖZET

Bu makalenin konusu, ilk kez 01.01.1926 tarihinde S. Şevket Dingilo ğlu tarafından Kırklareli'nde basılan *Trakya'da Yeni Işık* gazetesidir. Gazete, Kırklareli ve Türkiye gündeminde yer alan yazılar, spor haberleri, çiftçiler için inceleme ve araştırma yazıları, şehir haberleri ve ilânları hakkında bize bilgi vermektedir.

Kısa ömürlü bir gazete olmasına karşın, *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi Millî Mücadele dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarına tanıklık eden kişilerin duygu ve düşüncelerini yansıtmaları bakımından önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırklareli, *Trakya'da Yeni Işık*, gazete, basın, Trakya, İzmir suikasti.

ABSTRACT

The subject of this article is a newspaper *Trakya'da Yeni Işık* , which was first published on 01.01.1926 by S.Şevket Dingilo ğlu in Kırklareli. The newspaper included the news on the agenda of Kırklareli and Turkey, sports, city life, classified advertisements and articles about farms and farmers.

Although it was not published for a long time, *Trakya'da Yeni Işık* newspaper had a significant effect on reflecting the thoughts and emotions of people in Trachia during the period of national struggle and first years of Turkish Republic.

Key Words: Kırklareli, *Trakya'da Yeni Işık* , newspaper, press, Trachia, İzmir conspiracy.

Ek (1)

S. Şevket Dingiloğlu'nun biyografisi:

1886'da Kırklareli'nde (Kırkkilise'de) doğdu. Babası Kırklareli Belediye Başkanlarından Ahmet Faik Bey'dir. Kırkkilise Sıbyân ve Rüştüye Mekteplerinde okudu. İzmir Mekteb-i İ'dâdîsi'ne giderek 1908'de İstanbul Darülfünun Edebiyat Bölümünü bitirdi. Sırası ile Kırkkilise Mekteb-i İ'dâdî Türkçe ve tarih öğretmenliği, Yanya İdadisi müdür muavinliği, Kırkkilise, Tekirdağ, Eskişehir, Vize muhacirin memurluklarında bulundu. Millî Mücadele döneminde Edirne'de Kurulan Trakya-Paşaeli Müdafaâ Hukuk Cemiyeti'nin Kırklareli temsilcisi seçildi. Cemiyetin Lüleburgaz ve Edirne kongrelerine katıldı. 25 Temmuz 1920'de Kırklareli'nin Yunanlılar tarafından işgali üzerine Ankara'dan gelen talimat gereğince ailesi ve mücadele arkadaşları ile beraber teşkilât kurmak ve yönetmek üzere Bulgaristan'a geçti. Kırklareli'nin kurtuluşuna kadar burada kalarak akıncıların istihbaratını ve sevkini idare etti. Kırklareli'nde Türk Mülki İdaresi kurulunca belediye başkanı seçildi. 24 Mayıs 1925'te Trakya'nın ve Kırklareli'nin kurtuluşunda gösterdiği başarılı çalışmadan dolayı İstiklâl Madalyası ile taltif edildi (Şevket Dingiloğlu'nun biyografisi ile ilgili bilgiler Dahiliye Vekaleti memurlarına mahsus sicil karnesinden alınmıştır. Sicil No: 4336). İki dönem Kırklareli Belediye Başkanlığı yaptıktan sonra 21 Haziran 1947'de Bursa Seferberlik Müdürü iken vefat etti. Belediye Başkanlığı sırasında hizmetlerinden dolayı 10 Şubat 1955 yılında Kırklareli Belediye Meclisi'nce yapılışında emeği geçtiği parka "Şevket Dingiloğlu Parkı" adı verilmiştir (*Babaeski Postası*, 12 Şubat 1955, sayı 74, s.1.)

Ek (2)*Tevfik Abdurrahman Tanyolaç'ın Biyografisi*

1897 yılında Rakka'da doğdu. Rakka Valisi merhum Abdurrahman Bey'in oğludur. Çocukluk devresi Arabistan'da geçti İkinci Meşrutiyet'in ilânı üzerine İstanbul'a geldi. Cumhuriyet'in ilk yıllarında babasının tayini nedeni ile Şebinkarahisar'da bulundu ve öğrenimini İstanbul'da tamamlayarak bahriye asteğmeni oldu. Malûliyeti nedeni ile ordudan ayrıldı. Daha sonra Dış Hekimliği Yüksek Okulu'nu bitirdi. Aslen Kırklareli nüfusuna kayıtlı olup akıncı bir sülaleden gelmektedir.

Karakteri serbest ticarete elverişli olmadığından, mesleği bırakıp lise öğretmenliği yaptı. Edebiyat tarafı kuvvetli olan Tevfik Bey'in bir çok yayımlanmış eseri vardır. Öğretmenlik görevinden ayrıldıktan sonra kendisini tamamen hayır işlerine adanmış olup Harp Malûlü Gaziler Derneği'nde uzun seneler çalışmıştır. 7 Mart 1975 günü yetmişsekiz yaşında vefat etmiştir.

Ek (3)

Kırklareli'nde Miting

23 Haziran 1926, Kırklareli

Yazan: Vakit muhabiri

Himaye-i Etfâl, Türk Ocağı, Ticaret Odası, Muallimler Birliği cemiyetleri azasından oluşan Miting Heyet-i Tertibesi dün makam-ı vilâyete müracaatla Reiscumhur Gazi Paşa Hazretlerine yapılmak istenen suikastı tel'in gayesiyle bir miting akdi için müsaade almıştır.

Bugün saat dokuzda kasabalı ve köylüden ibaret yüzlerce kişinin iştirakiyle çarşı içindeki parkta miting akd edilmiştir.

Muallimler Birliği Reisi Kâzım Bey, Gazinin büyük kıtaada resmini taşıyan bayraklarla süslü kürsiye gelerek aşağıdaki nutku heyecanlı bir sesle ve alkışlar arasında irad etmiştir.

Ey Cumhuriyetin aziz evladı! Bugün senin asil ruhuna hitap ederken kalbim acı ve ıstıraplı hislerle burkuluyor. Bundan birkaç gün evvel aziz Türkiye'mizin ufukları kara bir haberle çalkalandı. Halâs-kâr Gazimize; o Türk'ün müthiş mefkûresine bir kaç sefil ve cani kurşun sıkmak için hazırlanmış. Hem de nerede? Bir zamanlar bütün Türklüğün kurtuluşunu gaye bildiği o aziz vatan parçası, o garbi Anadolu'nun zümrüdü olan İzmir'de. Bu yeis ve keder veren o derece nefret ve lânetle karşılanan kara haber karşısında duyduğumuz teessür ve nefreti ben burada ifadeden acizim. Ey alçak ve nankör el! Kime ve neye kasd ediyorsun? Ey kudurmuş ihtiras! Türk'ün saadet ve â'lâ yollarını yine sen mi dinliyorsun?

Fakat emin ol ki, hisleri bağrından coşan saadete, refaha, selâmete koşan Türk seli nerede olursan ol seni boğacak, seni ezecek, tepeleyecektir.

Kime ve neye kasd ediyorsun? Türk'ün kutsi mefkûresine mi?

Ona tecavüz etmek isteyen cihan daha dün Akdeniz kıyılarında hülyalarıyla, emelleriyle gömüldü.

Ey Asil Türk! Sen nankör değilsin. Sen hür ve müstakil bir vatan yaratan, yüksek ve temiz alınla bütün dünya karşısında bir mevki tecil ve ihtiram hazırlayanlara kurşun sıkmak isteyenler senden değildir. Lanet ve nefret senden olmayanlara.

Aziz kardeşlerim, çok olmadı, kara günler hepimizin hatırındadır. Kara günlerde doğan yıldızımızı söndürmek isteyenlere hep bir ağızdan haykırılım: Ey müfteris caniler! Size Türk'ün vatanında yer yok! Zira burası ihtirasların, fesatların, nankörlüklerin yeri değil, burası hür, müstakil o derece de temiz ve asil Türk milleti, burası kahramanlar, fedakârlar diyarı. Binlerce lanet ve nefret o alçaklara, yüzbinlerce hürmet ve selâm Türk'ün Büyük Gazi'sine.

Kâzım Bey'den sonra halk namına *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi baş muharriri Tefik Abdurrahman Bey alkış ve coşkun tezahüratla müteaddid defalar kesilen nutkunu irad etmiştir

Sevgili halk, Aziz köylü!

Az daha bu Kurban Bayramını hicran ve yas içinde geçirecektik. Az daha bağrımızda onulmaz yaralar açılacaktı. İzmir'de bir iki alçağın kurmak istediği pusuda, vatan büyük bir evlâdını, millet reisini kaybedecekti. Biz, ki buraya toplanan köylü, kasabalı bütün halk; bu alçakça pusunun yüreğimizde bıraktığı acıyı, duyduğumuz iğrençliği haykırmak ve taşımak için geldik.

Sevgili Gazimize duyduğumuz muhabbeti dünyaya göstermek ve duyurmak için toplandık. Sinirlerimiz nefret ve sevinçle sarsılıyor, geriliyor. En karanlık günlerimizde, memlekette kurtuluştan, hürriyetten ümid kesildiği günlerde, dağılmış Türkün yıldırımlarını düşmana çarpan Kemal'e el uzatan kahpeler çıktı. Ne yazık, ne yazık.

Ona uzanan bu kirli ellere lânet olsun. Onu doğuran ana sağsa başını yolsun.

(Öldürelim, kahrolsun sesleri)

Adalet ve hürriyet ilkesi olan Cumhuriyetimizde sefil hırsların peşinde koşanlara yer yoktur. Kanlı elleri cehennem bile kabul etmez. Allah bile bunlar için ayrı cehennem yaratmak zorunda kalacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti yaşadıkça, hakim olan adil Cumhuriyet kanunları bunların terbiyesini verecektir. Türkiye'de hissiyle hareket etmeyen yalnız adalet için yaşatan ve çarpan kanun vardır.

Arkadaşlar! Bu kanun yaşadıkça, bu Cumhuriyet duygusu gönüllerimizde yaşadıkça, durdukça hiçbir kimsenin eli Cumhuriyete uzanamaz. Tepelenir, kırılır. Cumhuriyetin fenalığı için çalışacak fena bir el, kendi elimiz anamızın eli, Cumhuriyeti kuran el dahi olsa, Cumhuriyetin yaşaması yolunda, kanunun

yaşaması yolunda kırılacaktır. Tutulan pusudan sonra, reisimizin milletimize bir beyannamesi vardı. Beyannamenin içinden iki söz alıyorum. Bu iki söz bahası bulunmayan hakikatın, vatan sevgisinin bütün kıymetini taşır. Bu sözlerde yurt sevgisinin, fedakârlığının bütün samimiyeti toplanmıştır. Bakınız reisimiz ne buyuruyor:

“Benim naciz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet yaşayacaktır”.

Gönüllere yıkılmaz varlığını kuran en küçük bir kulübede adı sevgi ve duygu ile anılan Kemal ölür mü?

Türklüğün yolunda çalışan herhangi bir Türk ölür mü? En gür sesinizle hayır, hayır diye gürlüyorsunuz. Evet arkadaşlar; bir milleti cehennemden cennete sokarken kendi kanlarını kurban edenlere yaklaşamaz. Esirliğin zincirini kıran bileklerin önünde ölüm baş eğer. Düşman bizi almış ve cenderesi içinde boğmaya çalışırken, gündüzlerimiz gece, evlerimiz mezar, zindanlar hür Türklüğe salhane olurken, sapanın, bileğin, kesen, saraylara kulken kurtuluşun çırağını yakan, hakiki Cumhuriyetini al diye yoluna düşen, el ayak olan Kemal'e uzanan sefil el elbette kırılacaktır.

Sevgili halk; taptığımız Cumhuriyetin sınır boylarını bekleyen Balkan çocukları, Balkan kızları! Sapana sarıldığın kadar Cumhuriyete sarılan çiftçi! Çekicine bağlandığın kadar Cumhuriyetine bağlanan işçi! Bütün çılgın ve coşkun kanını yüreğine topla, senin ve Anadolu köylüsünün yüreğinde yaşayan Cumhuriyet sevgisini şu sınır boylarında tekrar et.

Göğsümüzden fışkıracak bu gönül ve hürriyet çağlayanı taşarken Balkanları, Tuna boylarını yıkasın. Sınır boylarındaki akıncı dedelerimizin candan kanadları halkın hakkını veren sınır boylarına ulaştırsın. Ormanlar, Balkanlar, Cumhuriyet sevgisiyle canından geçecek Türk kadınının, Türk erkeğinin sesleriyle uğuldasın. İstiklâl şehitlerinin destanını söyleyen Sakarya, gelincik dudaklarıyla bu duamızı tekrar etsin. Komşularımız ve bütün dünya, bizim iman ettiğimiz ve doydüğümüz kadar doysun ve anlasın ki; Türk milleti Cumhuriyetine vurgundur, Cumhuriyetsiz yaşayamaz.

Yaşasın büyük Türk milleti, Cumhuriyet, Cumhurreisimiz Büyük Kemal, Cumhuriyetin adil kanunları.

Ba'dehû, Türk Uçağı Reisi, Ali Rıza Bey kürsüye gelerek düşman zamanındaki felâketlerden bahis ettikten sonra suikasttan mütevellid

teessrlerimizi söyledi. AŞağıdaki mukarreratı okuyarak umuma arz ile kabul edildi. Mukarrerat budur:

1. Büyük gazimize yapılmak istenen suikastı Kırklareliler nefretle tel'in ederler.
2. Bize memleketler, istiklller yaŐamak hakkı kazandıran kurtarıcılarımızla büyük inkılbımıza göz dikenlerin derhal ve Őiddetle Cumhuriyet kanunlarıyla cezalandırılmalarını temenni etmek.
3. Vilyetimiz halkının inkılba, Cumhuriyete sadakatini arz etmek.
4. Mitingin hitamında çarŐıdaki otomobiller zurnalarıyla fabrikada düdük almak suretiyle iŐtirak etmiştir. Miting baŐlamazdan evveli ve sonra halk mızıkası milli havaları terennüm etmiŐ, bayram yerindeki bütün halk çoluk ocuk miting yerine koŐmuŐtur.